

Az olvasók egyéni ízlésének kialakításáról

Igen fontos feladatunk, megtanítani az olvasót arra, hogy meg tudja különböztetni az igazán jó irodalmat a tartalmatlan, vagy gyöngébben megírt művektől. Szóval kritikusan olvasson. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár fiókjainak olvasói közül már sokan vannak, akik így olvasnak. Amikor a könyvet visszahozzák, a könyvtáros majdnem mindig talál módot arra, hogy beszélgesse az olvasóval. Megkérdi, mi volt a véleménye a most elolvasott műről. Rendszerint ő is megteszi a maga észrevételeit s így az olvasónak is könnyebben megered a nyelve. Vannak olvasók, akik szívesen mondják el élményeiket a könyvvel kapcsolatban. A könyvtáros ezt nagyszerűen fel tudja használni. Sokszor előfordul, hogy egy ilyen beszélgetés hívta fel figyelmüket némely könyv hiányosságára, esetleg a nyelvezet pongyolaságára, vagy hibás fordításra. Különösen érdekes és hasznos az ilyen »egyéni« beszélgetés magyar írók könyvénél, ahol továbbbírhatjuk az észrevételt és ezekből a könyvtárosok által összegyűjtött s az írókhoz vagy kiadókhöz továbbított észrevételekből születik az igazi »irodalmi közvélemény«. Azonban nem minden olvasó nyilatkozik szívesen. Ezeknél a szűkszavú, zárkózottabb olvasóknál igen jó módszer, ha belevonjuk őket egy olyan vitába vagy beszélgetésbe, amit egy másik olvasóval folytatunk, akiről már tudjuk, hogy szívesen mondja el véleményét. Sokszor hárman-négyen is bekapcsolódnak egy ilyen beszélgetésbe s ezzel elértük azt, hogy a könyv iránt felkeltettük azoknak az érdeklődését is, akik még nem olvasták a könyvet és esetleg nem is volt szándékukban. A könyvtáros a könyveken keresztül szakmai segítséget is nyújthat az olvasóknak. Itt is — mint a szépirodalomnál — vigyáznunk kell a helyes adagolásra. Ne rohanjunk meg az olvasót számára túlnehéz könyvekkel. Tehát ipari tanulóknak ne adjunk olyan könyvet, aminek megértéséhez ménnöknek, vagy legalábbis technikuskak kellene lennie. Az V. ker. Vadász-utcai fiókunkban elmondta egy fiatal olvasó, hogy mit jelentett számára Gorelik: »Sztálin-díjas« c. könyvének elolvasása. Másképpen nézte a gépet, amelyen dolgozott, ráeszmélt

arra — éppen a könyv olvasása kapcsán — hogy a gépnek »lelke« van. Jobban vigyázott gépére, tisztábban tartotta, óvta. Olyan ösztönzést kapott munkájához, hogy ma már — egy évvel a könyv elolvasása után — komoly eredményeket tud felmutatni. Ahogyan a fiatal olvasó mondta, ez a könyv adta neki az első lökést ahhoz, hogy ennyire megszeresse szakmáját.

Már sokszor hallottuk, hogy a könyv fegyver a könyvtáros kezében. Ha a könyv fegyver, akkor a könyvtár fegyvertár, a könyvtáros pedig ennek a fegyvertárnak őrzője, irányítója. Tudjuk, mit jelent a harcban egy jólirányzott, célbatalált lövedék. A könyvtáros is jó helyre irányított, jó könyvvel, egy-egy csatát nyer, s ebben a csatában az igazi nyertes az olvasó lesz, akinek ízlése fejlődik, műveltsége gyarapszik, tudása gazdagodik. Talán túlzott így a hasonlat, mert egy könyvvel ritkán nyerünk csatát. De mindenesetre, ha az olvasó érzi, hogy szakmai segítséget kapott, nemesen szórakozott, a könyvtáros — ha nem is csatát — de olvasóinak bizalmát nyerte meg vele. És hogy az olvasó bizalommal forduljon a könyvtárhoz, ez minden könyvtáros végső célja.

Persze az olvasóközönség ízlése különböző. És ez helyes is így. A szocialista kultúra egyáltalán nem akar sematikus ízlést kialakítani, hiszen nem egyszer éppen a sematikus, egyéniséget nélkülöző ábrázolás miatt érte íróinkat bírálat. A szocializmus ad lehetőséget az egyéni ízlés igazi kibontakozására. Nekünk, könyvtárosoknak csak ahhoz kell segítséget nyújtani, hogy olvasóink megtalálhassák az útát a jó irodalomhoz, kialakíthassák egyéni ízlésüket.

Van olyan olvasó, aki »csak háborúst ne!« jelszóval utasítja vissza kitérő könyveinket, mondván — neki már elég volt a háborúból. Itt a könyvtáros feladata, hogy megmagyarázza, hogy éppen a békeharc érdekében jó, ha olvassa ezeket a »háborús« könyveket. Még szorosabban és eltökéltebben fog felzárkózni a békeharc milliós csapatában. De ez nem is elég, konkrétan kell a szóbanforgó könyv tartalmi és művészi erőneiről beszélnünk, s így felkeltenuk az olvasó érdeklődését. Van,

aki csak »szerelmes« könyvet kér, főleg a nők. (És nem is mindig a legfiatalabbak.) Magyarazza meg a könyvtáros az ilyen olvasónak, hogy a mai szovjet és magyar irodalomban majdnem minden regényben van szerelem is. Hiszen ez hozzátartozik életünkhöz. Azonban nem az egyetlen téma a szerelem, mint a bestseller regényeknél volt, ahol hosszú oldalakon keresztűl tárgyalták a legintimebb, sokszor a pornográfia határát súroló hálózobaittkokat.

Főleg a fiatal, 15—18 év körüli olvasók közül sokan vannak, akik lázasan böngészik a katalógust, onnan címeket jegyeznek ki maguknak és csak a cím után ítélve, »izgalmas« könyveket keresnek és csalódottaknak érzik magukat, ha utána a tartalom nem nyújtja azt a feszültséget, amit a cím után ítélve elvártak. Beszélgessünk az ilyen fiatal olvasóval és ajánljuk neki pl. a gyönyörű szovjet partizánregényeket, Jack London és Verne regényeit. Ezekben a művekben van izgalom, lüktető cselekmény, feszültség és emellett, hogy szórakoztat, nevel és tanít, megtalálhatja a fiatal olvasó azt a hőst, akit példaképül választhat magának.

Itt csak néhány típust soroltam föl, a legismertebbeket, akik majdnem minden könyvtárban megfordulnak. Mert hiszen ahány olvasó, annyiféle ízlés. A könyvtáros feladata, hogy az olvasók igényeinek megfelelően mindig a legjobbat ajánlja és ahogy cikkem elején már írtam, jó irányban befolyásolja az olvasót. Arra mindig vigyázzunk, hogy az ajánlás legyen őszinte és — ami igen fontos — soha ne legyen erőszakos, mert akkor éppen az ellenkező hatást érjük el vele. Az olvasó »begömbölyözik« és nem fogadja el a könyvtáros ajánlását más alkalommal sem.

Pártunk és új kormányunk gazdasági politikájához szorosan hozzátartozik a dolgozók anyagi és kulturális életszínvonalának fokozott emelése. Nekünk, könyvtárosoknak is célként kell magunk elé tűzni, hogy fokozott figyelmet szenteljünk az olvasók jogos kéréseinek. Állítsuk munkánk előterébe az egyéni foglalkozást az olvasóval. Igyekezünk a lehetőség határain belül minden jogos könyvkérésnek eleget tenni. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár fiókjában ma már szervezeten történik a könyvtárközi kölcsönzés. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az olvasók nemcsak a fiók könyvvállományából választhatják ki azokat a könyveket, amelyek szakmai vagy politikai továbbképzésükhöz szükségesek, hanem az egész budapesti fiókhálózat (42. fiók) összes könyvei rendelkezésükre állnak, ha erre szükség van. Sőt, nem is csak a fiókok könyvei, hiszen ugyancsak szervezeten kapcsoljuk be a könyvtárközi kölcsönzésbe a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár társadalomtudományi könyvtárát, a Pedagógiai Könyvtárt, valamint a Szovjet osztályt is.

Ajánlom a könyvtárközi kölcsönzés szervezett bevezetését az üzenő könyvtáraknak is. A könyvtáros mindig az olvasó érdekeit tartsa szem előtt. Ha mindent megteszünk annak érdekében, hogy olvasóink műveltségi színvonalát emeljük, ha segítünk a könyvek helyes kiválasztásában, ha megszereztük számukra azt a művet, amire éppen szükségük volt, — akkor nyugodtan elmondhatjuk — mi is hozzájárultunk erőnkhöz képest pártunk és kormányunk programjának sikeres megvalósításához.

NOVOBÁCZKY ANJORNÉ
a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár
módszertani osztályának dolgozója